

II

(Közlemények)

AZ EURÓPAI UNIÓ INTÉZMÉNYEITŐL ÉS SZERVEITŐL SZÁRMAZÓ
KÖZLEMÉNYEK

BIZOTTSÁG

**A Bizottság közleménye – Ideiglenes közösségi keretrendszer a finanszírozási lehetőségek
elérésének támogatására irányuló állami támogatási intézkedésekhez a jelenlegi pénzügyi és
gazdasági válságban**

(2009/C 83/01)

1. A PÉNZÜGYI VÁLSÁG, ANNAK HATÁSA A REÁLGAZDASÁGRA ÉS AZ IDEIGLENES INTÉZKEDÉSEK SZÜKSÉGESSÉGE**1.1. A pénzügyi válság és hatása a reálgazdaságra**

2008. november 26-án a Bizottság elfogadta az európai gazdasági fellendülés tervéről szóló közleményt⁽¹⁾ (a továbbiakban: fellendülési terv), amelynek célja, hogy irányítsa Európa talpra állását a jelenlegi pénzügyi válságból. A fellendülési terv két egymást erősítő fő elemből áll. Az első ilyen elemet azok a rövid távú intézkedések jelentik, amelyek a kereslet ösztönzésére, a munkahelyek megőrzésére és a bizalom helyreállítására irányulnak. A második elemet az „okos beruházások” képezik, amelyek célja, hogy hosszú távon magasabb növekedést és fenntartható jólétet biztosítsanak. A fellendülési terv megerősíti és felgyorsítja a lisszaboni stratégia értelmében már folyamatban lévő reformokat.

Ebben az összefüggésben az jelent kihívást a Közösség számára, hogy elkerüljék az olyan állami beavatkozást, amely aláásná a kevesebb és célirányosabb állami támogatás nyújtásának célkitűzését. Mindazonáltal bizonyos feltételek mellett szükség van új ideiglenes állami támogatásra.

A fellendülési terv további kezdeményezéseket tartalmaz az állami támogatási szabályok oly módon történő alkalmazására vonatkozóan, amely a válsághelyzet megoldásához a lehető legnagyobb rugalmasságot nyújtja, miközben egyenlő feltételeket biztosít, és elkerüli a verseny indokolatlan korlátozását. E közlemény részletesen meghatároz számos kiegészítő ideiglenes lehetőséget, amelyek a tagállamok rendelkezésére állnak az állami támogatás nyújtása terén.

Először is a pénzügyi válság súlyosan érinti a Közösség bankszektorát. A Tanács kiemelte, hogy míg az állami beavatkozásról nemzeti szinten kell döntenet, e döntést összehangolt kereten belül és a közös uniós elvek alapján kell meghozni⁽²⁾. A Bizottság haladéktalanul reagált különböző intézkedésekkel, ideértve az állami támogatásokról szóló szabályoknak a pénzügyi intézetek vonatkozásában a jelenlegi pénzügyi világválsággal összefüggésben tett intézkedésekre történő alkalmazásáról szóló közlemény elfogadását⁽³⁾, valamint számos, a pénzügyi intézeteknek nyújtott megmentési támogatás engedélyezéséről szóló határozatot.

A finanszírozási lehetőségek elegendő és megfizethető elérése előfeltétele annak, hogy a privát szektor befektessen, növekedjék és munkahelyeket teremtsen. A tagállamoknak arra kell felhasználniuk a bankrendszernek nyújtott jelentős pénzügyi támogatás révén keletkező befolyásukat, hogy biztosítsák: a bankoknak nyújtott támogatás ne csak azok pénzügyi helyzetét javítsa, a gazdaság egészének nyújtott bármiféle haszon nélkül. Annak biztosítása érdekében, hogy a bankok folytassák megszokott hitelezési tevékenységeiket, a pénzügyi szektornak szánt támogatást jól kell célozni. A Bizottság ezt figyelembe veszi, amikor felülvizsgálja a bankoknak nyújtott állami támogatást.

⁽¹⁾ A Bizottság közleménye az Európai Tanácsnak, COM (2008) 800.

⁽²⁾ A Gazdasági és Pénzügyi Tanács 2008. október 7-i ülésének következtetései.

⁽³⁾ HL C 270., 2008.10.25., 8. o.

Miközben úgy tűnik, hogy a pénzügyi piacokon javul a helyzet, addig a reálgazdaság esetében a pénzügyi válság mostanra érezteti teljes mértékben a hatását. Nagyon komoly visszaesés érinti a szélesebb értelemben vett gazdaságot, és sújtja a háztartásokat, a vállalkozásokat és a munkahelyeket. A bankok leépítik tőkekielvezéseiket, és a korábbi éveknél sokkal kockázatkerülőbbé válnak a pénzügyi piacok válságának következtében, ami hitelmegszorításokhoz vezet. Ez a pénzügyi válság hiteladagolást, kereslet-visszaesést és recesziót válthat ki.

Ilyen nehézségek nem csak a likviditási pufferekkel nem rendelkező gyenge vállalatokat érinthetik, hanem az egészséges vállalatokat is, amelyek hirtelen hitel szűkével vagy akár hitelhiánnyal találhatják szemben magukat. Ez különösképp igaz a kis- és középvállalkozások (kkv) esetében, amelyek mindenképp nagyobb nehézséggel néznek szembe a finanszírozási lehetőségek elérésénél, mint a nagyobb vállalatok. Ez a helyzet nemcsak rövid- és középtávon érintheti sok egészséges vállalat és azok alkalmazottainak gazdasági helyzetét, hanem hosszú távon tartósan negatív hatással lehet, mivel az összes jövőbeni közösségi befektetést – különösképp azokat, amelyek a fenntartható fejlődésre és a lisszaboni stratégia más céljaira irányulnak – késleltethetik, vagy még el is állhatnak tőlük.

1.2. A nemzeti támogatási intézkedések szoros európai szintű koordinálásának szükségessége

A jelenlegi pénzügyi helyzetben, a tagállamok kísértést érezhetnek, hogy egyénileg cselekedjenek, és vállalataik megsegítése érdekében támogatási háborúba kezdjenek. A múltbéli tapasztalatok azt mutatják, hogy az ilyen egyéni fellépés nem hatékony, és súlyos kárt okozhat a belső piacnak. A támogatás odaítélésénél a jelenlegi különleges gazdasági helyzet teljes mértékű figyelembevétele mellett nagyon fontos az azonos versenyfeltételek biztosítása az európai vállalatok részére, illetve annak elkerülése, hogy a tagállamok támogatási versenyekbe kezdjenek, amely fenntarthatatlan helyzethez vezetne, és a Közösség egészére káros lenne. A versenypolitika feladata ennek biztosítása.

1.3. Az ideiglenes állami támogatási intézkedések szükségessége

Bár az állami támogatás nem csodaszer a jelenlegi nehézségekkel szemben, a vállalatoknak folyósított jól célzott köztámogatás hasznos összetevője lehet mind a vállalatok részére történő hitelezés felszabadítására, mind az alacsony szén-dioxid-kibocsátású jövőbe való töretlen befektetési kedv fenntartására irányuló átfogó erőfeszítéseknek.

Az ebben a közleményben foglalt ideiglenes kiegészítő intézkedéseknek két célja van: az első az, hogy a bankválsághoz kapcsolódó kivételes és átmeneti pénzügyi problémák fényében felszabadítsák a vállalatok részére történő hitelezést, és ezáltal garantálják a finanszírozási lehetőségek folyamatos elérését. Amint azt a Bizottság nemrégiben elfogadott, az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának szóló, „Gondolkozz előbb kicsiben!” – Európai kisvállalkozói intézkedéscsomag: „Small Business Act” című, 2008. június 25-i közleménye⁽⁴⁾ is megerősíti, hogy a kkv-k különösen fontos szerepet töltenek be az egész európai gazdaságban, és pénzügyi helyzetük javítása a nagyvállalatokra is kedvező hatással lesz, így módon támogatva hosszabb távon a gazdasági növekedést és modernizációt.

A második cél a vállalatok ösztönzése, hogy továbbra is fektetessenek a jövőbe, különösen a fenntartható fejlődésen alapuló gazdaságba. Valóban drámai következményekkel járna, ha a jelenlegi válság eredményeképp a környezetvédelem területén elért jelentős előrehaladás megtorpanna, vagy netán visszafordulna. Ezért a környezetvédelmi projektekbe befektető vállalatoknak különleges átmeneti támogatást kell biztosítani (amely többek közt a Közösség iparának biztosíthatna technológiai előnyt), így egyesítve a sürgős és szükséges pénzügyi támogatást az Európa számára hosszú távon jelentkező haszonnal.

Ez a közlemény először sorra veszi a köztámogatások azon sokrétű lehetőségeit, amelyek már a tagállamok rendelkezésére állnak a hatályos állami támogatási szabályok alapján, majd meghatároz olyan kiegészítő állami támogatási intézkedéseket, amelyeket a tagállamok átmenetileg nyújthatnak annak érdekében, hogy a finanszírozási lehetőségek elérésével kapcsolatban néhány vállalatnál felmerült nehézségeket orvosolják, valamint hogy a környezetvédelmi célokat követő befektetéseket előmozdítsák.

A Bizottság úgy véli, hogy a javasolt támogatási eszközök a legalkalmasabbak a célkitűzések eléréshez.

⁽⁴⁾ COM(2008) 394 végleges.

2. ÁLTALÁNOS GAZDASÁGPOLITIKAI INTÉZKEDÉSEK

A fellendülési tervet a Bizottság a jelenlegi gazdasági helyzetre válaszul fogadta el. Tekintettel a válság mértékére, a Közösségnek olyan összehangolt megközelítésre van szüksége, amely elég nagy és elég merész a fogyasztók és az üzleti élet bizalmának helyreállításához.

A fellendülési terv stratégiai célkitűzései a következők:

- A kereslet gyors ösztönzése és a fogyasztók bizalmának fellendítése.
- A gazdasági visszaesés humánköltiségeinek, illetve a legkiszolgáltatottabbakra gyakorolt hatásának csökkentése. Számos munkavállalót és családját érinti a válság most vagy a jövőben. Fel lehet lépni a munkahelyek elvesztésének megfékezése érdekében, illetve azért, hogy az emberek gyorsan visszatérjenek a munkaerőpiacra, és ne találják szemben magukat hosszú távú munkanélküliséggel.
- Annak elősegítése, hogy Európa ki tudja használni a visszatérő növekedést úgy, hogy az európai gazdaság a versenyképesség és fenntarthatóság kihívásainak és a jövőbeli szükségleteknek megfelelően, ahogyan az a növekedést és foglalkoztatást célzó lisszaboni stratégia kifejti. Mindez jelenti az innováció támogatását, a tudásalapú gazdaság felépítését, valamint az alacsony szén-dioxid-kibocsátású és erőforrás-hatékony gazdaság irányába történő elmozdulás felgyorsítását.

Ezen célkitűzések eléréséhez már most is számos eszköz áll a tagállamok rendelkezésére, melyek nem képeznek állami támogatást. Bizonyos vállalatok például sokkal súlyosabb nehézségekkel állnak szemben a finanszírozási lehetőségek elérése terén, mint más vállalatok, ezáltal késik, sőt hiányzik növekedésükhöz, valamint a tervezett befektetéseik megvalósításához szükséges finanszírozás is. Ezért a tagállamok elfogadhatnak egy sor, a területükön minden vállalatra érvényes és következőképp az állami támogatások szabályain kívül eső általános politikai intézkedést, amelyeknek célja a pénzügyi problémák ideiglenes enyhítése rövid- és középtávon. Meg lehet hosszabbítani például a társadalombiztosítási és hasonló terhekre, vagy akár az adókra vonatkozó fizetési határidőket, vagy be lehet vezetni alkalmazottakra vonatkozó intézkedéseket. Ha az ehhez hasonló intézkedések minden vállalkozás számára elérhetőek, akkor elvileg nem számítanak állami támogatásnak.

A tagállamok a fogyasztóknak közvetlenül is nyújthatnak pénzügyi támogatást, például a régi termékek selejtezésére és/vagy környezetbarát termékek vásárlására. Ha a termék származására való megkülönböztetés nélkül nyújtják a támogatást, az nem valósít meg állami támogatást.

Továbbá az általános közösségi programokat, mint a 2006. október 24-i 1639/2006/EK európai parlamenti és tanácsi határozattal⁽⁵⁾ létrehozott versenyképességi és innovációs keretprogramot (2007–2013) és az Európai Közösségnek a 2006. december 18-i 1982/2006/EK európai parlamenti és tanácsi határozattal⁽⁶⁾ létrehozott kutatási, technológiafejlesztési és demonstrációs tevékenységekre vonatkozó hetedik keretprogramját (2007–2013) kiváló hatással lehet felhasználni a kkv-k, de ugyanúgy a nagyobb vállalkozások támogatására. Ez teljesen összhangban van más európai kezdeményezésekkel, köztük az Európai Beruházási Bank arra vonatkozó határozatával, hogy 30 milliárd EUR támogatást mozgósít az európai kkv-k részére, valamint azon kötelezettségvállalásával, hogy az infrastrukturális projektek tekintetében megerősíti reagálási képességét.

3. A JELENLEGI ESZKÖZÖK ALAPJÁN NYÚJTHATÓ ÁLLAMI TÁMOGATÁSOK

A Bizottság az elmúlt években nagymértékben korszerűsítette az állami támogatásokra vonatkozó szabályokat, arra ösztönözve a tagállamokat, hogy – a lisszaboni stratégia értelmében – célirányosabban fordítsák a köztámogatásokat a fenntartható beruházásokra. A korszerűsítés során különös figyelmet szenteltek a kis- és középvállalkozásoknak, amelyek előtt több állami támogatási lehetőség is megnyílt. Ezenkívül jelentős mértékben egyszerűsítette és korszerűsítette az állami támogatások szabályait a nemrégiben elfogadott, a Szerződés 87. és 88. cikke alkalmazásában a támogatások bizonyos fajtáinak a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánításáról szóló, 2008. augusztus 6-i 800/2008/EK bizottsági rendelet (általános csoportmentességi rendelet)⁽⁷⁾, amely számos különböző támogatási intézkedési lehetőséget kínál a tagállamoknak minimális igazgatási teher mellett. A jelenlegi gazdasági helyzetben a következő, már meglévő állami támogatási eszközök különösen fontosak:

⁽⁵⁾ HL L 310., 2006.11.9., 15. o.

⁽⁶⁾ HL L 412., 2006.12.30., 1. o.

⁽⁷⁾ HL L 214., 2008.8.9., 3. o.

A Szerződés 87. és 88. cikkének a *de minimis* támogatásokra való alkalmazásáról szóló, 2006. december 15-i 1998/2006/EK bizottsági rendelet ⁽⁸⁾ (a továbbiakban: *de minimis* rendelet) kimondja, hogy a Szerződés értelmében nem minősül állami támogatásnak a bármely hároméves időszakban odaítélt, vállalkozásonként 200 000 eurót meg nem haladó támogatási intézkedés. Kimondja továbbá, hogy a legfeljebb 1,5 millió EUR összegű garanciák sem haladják meg a fenti *de minimis* küszöböt, és ezért szintén nem minősülnek támogatásnak. Következésképpen a tagállamok ezeket a garanciákat a megfelelő támogatástartalom meghatározása nélkül, kevesebb igazgatási teherrel ítélik oda.

Az állami támogatási szabályok egyik legfontosabb eleme az általános csoportmentességi rendelet, amely egyszerűsíti néhány fontosabb támogatási intézkedés esetében az állami támogatási eljárást, és hozzájárul ahhoz, hogy a kiemelt közösségi célkitűzések megvalósítására fordítsák az állami támogatásokat. Egyetlen eszközben egyesítették a korábban hatályos csoportmentességeket és az új területeket (nagyvállalatok esetében: innováció, környezetvédelem, kutatás-fejlesztés, kkv-k esetében: kockázati-keintézkedések). Az általános csoportmentességi rendelet hatálya alá tartozó esetekben a tagállamok anélkül nyújthatnak támogatást, hogy előzőleg a Bizottságnak bejelentenek. Tehát a tagállamokon múlik, milyen gyorsan zajlik le az eljárás. Az általános csoportmentességi rendelet különösen azért fontos a kkv-k szempontjából, mert külön szabályokban rendelkezik a kizárólag kkv-knak szóló beruházási és foglalkoztatási támogatásról. Mindazonáltal a rendelet 26 intézkedése kivétel nélkül a kkv-k rendelkezésére áll, így a tagállamok a kkv-k valamennyi fejlődési szakaszán végigkísérhetik azokat: segíthetnek a finanszírozási lehetőségek elérésében, a kutatás-fejlesztés, az innováció, a képzés, a foglalkoztatás, a környezetvédelmi intézkedések stb. területén.

2008 elején az energiaügyi és éghajlat-változási csomag keretében a környezetvédelem állami támogatásáról szóló új közösségi iránymutatás ⁽⁹⁾ került elfogadásra. Az iránymutatás értelmében a tagállamok többek között a következő célokra nyújthatnak állami támogatást:

- Olyan vállalkozásoknak nyújtott támogatás, amelyek a közösségi normákon túlmenően javítják környezetvédelmi teljesítményüket, vagy ilyen normák hiányában a környezetvédelem fejlesztéséhez nyújtott támogatás: kisvállalkozásoknak a beruházási többletköltségek akár 70 %-a (ökoinnováció esetén akár 80 %), illetve amennyiben a támogatást valódi versenypiaci körülmények között zajló közbeszerzési eljárás alapján nyújtják, nagyvállalatoknak is a beruházási többletköltségek akár 100 %-a. Nyújtható támogatás a leendő közösségi normákhoz való idő előtti alkalmazkodáshoz és környezetvédelmi tanulmányok készítéséhez is.
- A megújuló energiák és a kapcsolt energiatermelés területén a tagállamok a teljes külön termelési költségre működési támogatást nyújthatnak.
- Az energiatakarékosságra és az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkentésére vonatkozó környezetvédelmi célkitűzések megvalósításához a tagállamok olyan támogatást nyújthatnak, amely lehetővé teszi, hogy a vállalkozások energiamegtakarítást érjenek el, illetve támogatásban részesüljenek a megújuló energiaforrások és a kapcsolt energiatermelés területén: kisvállalkozások esetén ez a beruházási többletköltségek akár 80 %-a, illetve amennyiben a támogatást valódi versenypiaci körülmények között zajló közbeszerzési eljárásban nyújtják, a beruházási többletköltségek akár 100 %-a lehet.

A Bizottság 2006 decemberében elfogadta a kutatáshoz, fejlesztéshez és innovációhoz nyújtott állami támogatások új közösségi keretrendszerét ⁽¹⁰⁾. Ez a keretrendszer célirányosan a kkv-knak kidolgozott új rendelkezéseket tartalmaz az innovációval kapcsolatban, és megfelel annak a célkitűzésnek is, amely szerint a támogatásokat a lisszaboni stratégiában meghatározott irányvonal mentén a munkahelyek és a növekedés megeremtésére kell fordítani. E tekintetben a tagállamok többek között a következő célokra nyújthatnak állami támogatást:

- K+F projektekre nyújtott támogatás, különösen az alapkutatás támogatása, amely a támogatható költségek 100 %-os, illetve az ipari kutatás, amely a támogatható költségek 80 %-os támogatását jelenti kisvállalkozások esetén;
- új innovatív vállalkozásoknak nyújtott támogatás akár 1 millió EUR – sőt a támogatott régiókban ennél is magasabb – összegben, innovációs csoportosulásoknak nyújtott támogatás, innovatív tanácsadási szolgáltatásokhoz és innovatív támogatási szolgáltatásokhoz nyújtott támogatás;

⁽⁸⁾ HL L 379., 2006.12.28., 5. o.

⁽⁹⁾ HL C 82., 2008.4.1., 1. o.

⁽¹⁰⁾ HL C 323., 2006.12.30., 1. o.

- magasan képzett munkaerő kölcsönzéséhez nyújtott támogatás, műszaki megvalósíthatósági tanulmányokhoz nyújtott támogatás, a szolgáltatás területén az eljárási és szervezési innovációhoz nyújtott támogatás, a kkv-k iparjogvédelmi jogokkal kapcsolatban felmerülő költségeihez nyújtott támogatás.

A versenyképesség másik kulcsfontosságú eleme a képzés. Az új készségeket kialakító képzésekbe eszközölt beruházások fenntartása még növekvő munkanélküliség esetén is különösen fontos. Az új általános csoportmentességi rendelet alapján a tagállamok általános és szakképzési támogatást nyújthatnak a vállalkozásoknak, amely a támogatható költségek akár 80 %-ára kiterjedhet.

2008-ban a Bizottság elfogadta az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a kezességvállalás formájában nyújtott állami támogatásokra való alkalmazásáról szóló új közleményt⁽¹¹⁾, amely meghatározza, hogy mely körülmények között nem minősülnek állami támogatásnak a kölcsönre nyújtott állami kezességvállalások. Eszerint a kezességvállalások különösen abban az esetben nem minősülnek állami támogatásnak, ha piaci áron nyújtják azokat. A kezességvállalás formájában nyújtott támogatás meglétének eldöntésére vonatkozó feltételek tisztázásán kívül a közlemény első ízben külön mentesülési díjakat vezet be a kkv-k számára, lehetővé téve a kkv-k finanszírozásának támogatása érdekében a kezesség könnyebb, de biztonságosabb igénybevételét.

A Bizottság 2006 júliusában új közösségi iránymutatást⁽¹²⁾ fogadott el a kis- és középvállalkozásokba történő kockázati tőke-befektetések előmozdítását célzó állami támogatásokról. Az iránymutatás a lisszaboni stratégia középpontjában álló, innovatív és gyorsan növekedő kkv-kre irányul. A Bizottság új mentesülési küszöböt vezetett be, ennek összege megcélzott kkv-nként 1,5 millió EUR, ami 50 %-os növekedést jelent. E határ alatt a Bizottság elfogadja, hogy az alternatív finanszírozási eszközök főszabály szerint hiányoznak a pénzügyi piacokról (azaz piaci hiányosság áll fenn). Ezenkívül az általános csoportmentességi rendelet is rendelkezik a kockázati tőkére nyújtott támogatásról.

A hátrányos helyzetű régiókban a tagállamok a 2007–2013 közötti időszakra vonatkozó nemzeti regionális támogatásokról szóló, 2007 januárja óta alkalmazandó iránymutatás⁽¹³⁾ értelmében beruházási támogatást nyújthatnak új létesítmények kialakításához, meglévő létesítmények bővítéséhez vagy új termékekkel történő diverzifikációhoz.

A 2007–2013 közötti időszakra vonatkozó nemzeti regionális támogatásokról szóló iránymutatás ezenkívül új támogatási formát vezet be annak érdekében, hogy a támogatott területeken ösztönözzék a vállalatindítást és támogassák a kisvállalkozások korai fejlődési szakaszát.

Ezenkívül a tagállamok a nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentéséhez és szerkezetátalakításához nyújtott állami támogatásokról szóló hatályos közösségi iránymutatás⁽¹⁴⁾ alapján is nyújthatnak támogatást a köztámogatást igénylő vállalkozásoknak. E célból a tagállamok a kkv-knek kidolgozott megmentési és/vagy szerkezetátalakítási támogatási programokat jelenthetnek be.

A Bizottság számos programot engedélyezett a meglévő, lehetséges állami támogatások alapján, így a tagállamok a jelenlegi pénzügyi helyzet tükrében ezekhez folyamodhatnak.

4. A 87. CIKK (3) BEKEZDÉSE B) PONTJÁNAK ALKALMAZÁSA

4.1. Általános elvek

A Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján a Bizottság a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilváníthatja azt a támogatást, amelyet „egy tagállam gazdaságában bekövetkezett komoly zavar megszüntetésére” nyújtanak. Ezzel összefüggésben az Európai Közösségek Elsőfokú Bírósága megállapította, hogy a szóban forgó zavarnak az adott tagállam gazdaságának egészét, és nem csupán valamelyik régióját vagy területének egyes részeit kell érintenie. Ez összhangban van azzal a követelménnyel is, hogy bármely eltérési rendelkezést – mint amilyen a Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének b) pontja – megszorítóan kell értelmezni⁽¹⁵⁾.

⁽¹¹⁾ HL C 155., 2008.6.20., 10. o.

⁽¹²⁾ HL C 194., 2006.8.18., 2. o.

⁽¹³⁾ HL C 54., 2006.3.4., 13. o.

⁽¹⁴⁾ HL C 244., 2004.10.1., 2. o.

⁽¹⁵⁾ A T-132/96. és T-143/96. sz., Freistaat Sachsen és Volkswagen AG kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet (EBHT 1999., II-3663. o.) 167. pontja.

A Bizottság határozatainak meghozatala során következetesen alkalmazza a megszorító értelmezés elvét⁽¹⁶⁾.

Ezzel összefüggésben a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a jelenleg zajló globális válság miatt rendkívüli, a pénzügyi rendszernek nyújtott sürgősségi támogatáson túllépő szakpolitikai fellépésekre van szükség.

A válság előbb-utóbb – ha nem is azonos módon és mértékben – valamennyi tagállamot eléri: várhatóan növekedni fog a munkanélküliség, csökken a kereslet, és romlik a költségvetési helyzet.

A jelenlegi pénzügyi válság súlya és a tagállamok egész gazdaságára gyakorolt hatása alapján a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a nehézségek orvoslásához korlátozott ideig indokolt az állami támogatások bizonyos kategóriáinak alkalmazása, és ezeket a Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján a közös piaccal összeegyeztethetőnek lehet nyilvánítani.

A fentiek alapján a Bizottságnak bejelentett állami támogatási intézkedések esetében tehát a tagállamoknak alá kell támasztaniuk, hogy az intézkedés szükséges, megfelelő és arányos ahhoz, hogy orvosolja a tagállam gazdaságának súlyos zavarát. A tagállamoknak igazolniuk kell továbbá valamennyi feltétel teljesülését.

4.2. Összeegyeztethető, korlátozott összegű támogatás

4.2.1. A jelenlegi keret

A *de minimis* rendelet 2. cikke kimondja:

„Amennyiben a támogatással kapcsolatos rendelkezések megfelelnek ezen cikk (2)-(5) bekezdésében megállapított feltételeknek, úgy azokat úgy kell tekinteni, hogy nem teljesítik a Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése valamennyi szempontját, és ezért nem tartoznak a Szerződés 88. cikkének (3) bekezdésében foglalt bejelentési kötelezettség alá.

Bármely három pénzügyi év időszakában bármely vállalkozás részére odaítélt csekély összegű (*de minimis*) támogatás összege nem haladhatja meg a 200 000 eurót. Bármely három pénzügyi év időszakában a közúti szállítás terén működő vállalkozás részére odaítélt csekély összegű (*de minimis*) támogatás összege nem haladhatja meg a 100 000 eurót. E felső határok a csekély összegű (*de minimis*) támogatás formájától és a kitűzött céltól függetlenül alkalmazandók, valamint tekintet nélkül arra, hogy a tagállam által biztosított támogatást teljesen vagy részben közösségi eredetű forrásokból finanszírozzák. Az időszakot az érintett tagállamban a vállalkozás által alkalmazott pénzügyi évekre hivatkozva kell meghatározni.”

4.2.2. Új intézkedés

A pénzügyi válság nem csak a strukturálisan gyenge vállalatokat érinti, hanem azon vállalatokat is, amelyek hirtelen hitel szűkével vagy akár hitelhiánnyal találhatják szemben magukat. Ezen vállalatok pénzügyi helyzetének javítása az egész európai gazdaságra kedvező hatással lesz.

A jelenlegi gazdasági helyzetben tehát szükséges a korlátozott összegű támogatás nyújtásának ideiglenes engedélyezése, amely mindazonáltal a Szerződés 87. cikke (1) bekezdésének hatálya alá esik, mivel a *de minimis* rendeletben lefektetett határértéket meghaladja.

A Bizottság a 87. cikk (3) bekezdésének b) pontja alapján a közös piaccal összeegyeztethetőnek tekinti az ilyen állami támogatást, ha a következő kritériumok mindegyike teljesül:

⁽¹⁶⁾ A Bizottság a C 47/96. sz. *Crédit Lyonnais*-ügyben hozott 98/490/EK határozatának (HL L 221., 1998.8.8., 28. o.) 10.1. pontja, a Bizottság C 28/02. sz. *Bankgesellschaft Berlin*-ügyben hozott 2005/345/EK határozatának (HL L 116., 2005.5.4., 1. o.) 153. és azt követő pontjai, valamint a Bizottság C 50/06. sz. *BAWAG*-ügyben hozott 2008/263/EK határozatának (HL L 83., 2008.3.26., 7. o.), 166. pontja. Lásd ezenfelül az NN 70/07. sz. *Northern Rock*-ügyben hozott bizottsági határozatot (HL C 43., 2008.2.16., 1. o.), az NN 25/08. sz., *Rescue aid to WestLB* ügyben hozott bizottsági határozatot (HL C 189., 2008.7.26., 3. o.) és a C 9/08. sz. *SachsenLB*-ügyben 2008. június 4-én hozott bizottsági határozatot (még nem tették közzé).

- a) a támogatás összege vállalkozásonként nem haladja meg az 500 000 EUR összegű készpénzes támogatást; az adatokat bruttó formában használják, vagyis az adó vagy egyéb terhek levonása előtt; ha a támogatást nem vissza nem térítendő támogatás formájában nyújtják, akkor a támogatás összege megegyezik a vissza nem térítendő támogatás bruttó összegével;
- b) a támogatást rendszer formájában nyújtják;
- c) a támogatást azoknak a vállalkozások nyújtják, amelyek 2008. július 1-jén nem voltak nehéz helyzetben⁽¹⁷⁾; a támogatás nyújtható azoknak a vállalkozásoknak, amelyek a fenti időpont után, a globális pénzügyi és gazdasági válság következtében kerültek nehéz helyzetbe, de előzőleg nem voltak nehéz helyzetben;
- d) a támogatási rendszer nem alkalmazható halászati ágazatban tevékenykedő vállalkozásra;
- e) a támogatás nem exporttámogatás vagy és az importtermékekkel szemben a belföldi termékeket előnyben részesítő támogatás;
- f) a támogatást 2010. december 31. előtt nyújtják;
- g) a támogatás odaítélését megelőzően a tagállam írásos vagy elektronikus nyilatkozatot szerez be az érintett vállalkozástól arról, milyen más *de minimis* vagy egyéb támogatásban részesült a vállalkozás a folyó pénzügyi évben ezen intézkedés alapján, és ellenőrzi, hogy a vállalkozás számára a 2008. január 1-je és 2010. december 31. között nyújtott támogatás teljes összege ezzel együtt sem haladja meg az 500 000 eurós küszöböt;
- h) a támogatási intézkedés nem vonatkozik az elsődleges mezőgazdasági termékeket előállító vállalkozásokra⁽¹⁸⁾; a támogatás alkalmazható a mezőgazdasági termékek feldolgozásával és forgalmazásával foglalkozó vállalkozásokra⁽¹⁹⁾, kivéve abban az esetben, ha a támogatás összegét az elsődleges termelőktől felvásárolt vagy az érintett vállalkozás által forgalomba hozott termékek ára vagy mennyisége alapján határozzák meg, vagy ha a támogatás előfeltétele, hogy azt részben vagy teljesen az elsődleges termelőkre hárítsák át.

4.3. Kezességvállalás formájában nyújtott támogatás

4.3.1. A jelenlegi keret

Az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a kezességvállalás formájában nyújtott állami támogatásokra való alkalmazásáról szóló közlemény célja, hogy a tagállamok számára részletesebb iránymutatással szolgáljon azokról az elvekről, amelyekre a Bizottság a 87. és 88. cikkre vonatkozó értelmezését, valamint e cikkeknek az állami kezességvállalásra történő alkalmazását alapozni kívánja. A közlemény meghatározza különösen azokat a körülményeket, melyek között az állami támogatás esete nem áll fenn. A kezességvállalás értékeléséhez szükséges összegegyeztetetési kritériumokat a közlemény nem határozza meg.

4.3.2. Új intézkedés

Annak érdekében, hogy tovább ösztönözzék a finanszírozási lehetőségekhez jutást, és csökkentsék a bankok jelenleg tapasztalható kockázatkerülését, a kölcsönökre nyújtott kezességvállalás korlátozott ideig történő támogatása megfelelő és célirányos megoldás lehet a cégek finanszírozáshoz juttatására.

⁽¹⁷⁾ E közlemény alkalmazásában „nehéz helyzetben lévő vállalkozás”:

— nagyvállalatok esetében: a nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentéséhez és szerkezetátalakításához nyújtott állami támogatásokról szóló közösségi iránymutatás 2.1. pontjában meghatározott, nehéz helyzetben lévő vállalkozás.

— kkv-k esetében: az általános csoportmentességi rendelet 1. cikkének (7) bekezdésében meghatározott, nehéz helyzetben lévő vállalkozás.

⁽¹⁸⁾ Ezek meghatározását lásd a Szerződés 87. és 88. cikkének a mezőgazdasági termékek előállításával foglalkozó kis- és középvállalkozásoknak nyújtott állami támogatásokra történő alkalmazásáról és a 70/2001/EK rendelet módosításáról szóló, 2006. december 15-i 1857/2006/EK bizottsági rendelet (HL L 358, 2006.12.16., 3. o.) 2. cikkének 2. pontjában.

⁽¹⁹⁾ Ezek meghatározását lásd az 1857/2006/EK rendelet 2. cikkének 3. és 4. pontjában.

A Bizottság a 87. cikk (3) bekezdésének b) pontja alapján a közös piaccal összeegyeztethetőnek tekinti az ilyen állami támogatást, ha a következő kritériumok mindegyike teljesül:

- a) kkv-kkal szemben a tagállamok a mellékletben ⁽²⁰⁾ meghatározott mentesülés szerint nyújtott új kezességvállalás esetében elengedik az éves fizetendő díj akár 25 %-át;
- b) nagyvállalatok esetében a tagállamok szintén akár 15 %-kal csökkentik az új kezességvállalások ugyanazon, mellékletben meghatározott mentesülés alapján számított éves díját;
- c) amennyiben a kezességvállalási rendszerek támogatási elemét a Bizottság által már elfogadott módszerekkel állapítják meg valamely, a Bizottság által elfogadott állami támogatási rendelet ⁽²¹⁾ szerint történő bejelentésük után, a tagállamok kkv-k esetében szintén hasonlóan, legfeljebb 25 %-kal, nagyvállalatok esetében pedig legfeljebb 15 %-kal csökkenthetik az új kezességvállalásokért fizetendő éves díjat;
- d) a kölcsön maximális összege nem haladja meg a kedvezményezett 2008. évi becsült éves bérköltségét (beleértve a szociális járulékokat és a vállalkozás telephelyén munkát végző, de hivatalosan valamely alvállalkozó alkalmazásában álló személyzet költségét); 2008. január 1-jén vagy azután alapított vállalkozás esetén a kölcsön maximális összege nem haladhatja meg a működés első két évére vonatkozó éves becsült bérköltséget;
- e) a kezességvállalást 2010. december 31-ig ítélik oda;
- f) a kezességvállalás a kölcsön futamideje alatt nem haladja meg a kölcsön 90 %-át;
- g) a kezességvállalás beruházási és működőtőke-kölcsönre is nyújtható;
- h) a kezességvállalás díjának csökkentését a kezességvállalás odaítélésétől számítva legfeljebb két éven át alkalmazzák. Amennyiben a kapcsolódó kölcsön futamideje meghaladja a két évet, a tagállam további legfeljebb nyolc évig csökkentés nélkül alkalmazhatja a mellékletben meghatározott mentesülési díjakat;
- i) a támogatást azoknak a vállalkozások nyújtják, amelyek 2008. július 1-jén nem voltak nehéz helyzetben ⁽²²⁾; a támogatás nyújtható azoknak a vállalkozásoknak, amelyek a fenti időpont után, a globális pénzügyi és gazdasági válság következtében kerültek nehéz helyzetbe, de előzőleg nem voltak nehéz helyzetben.

4.4. Támogatott kölcsön formájában nyújtott támogatások

4.4.1. A jelenlegi keret

A referencia-kamatláb és a leszámítolási kamatláb megállapítási módjának módosításáról szóló bizottsági közlemény ⁽²³⁾ az egyéves bankközi kínálati kamatláb (IBOR) alapján határozza meg a referencia-kamatláb megállapításának módját, amelyet a vállalkozás hitelképességétől és a felajánlott biztosítékoktól függően 60–1 000 bázisponttal növelnek meg. A Bizottság a referencia-kamatláb és a leszámítolási kamatláb megállapításának módját a fennálló piaci feltételek függvényében módosíthatja. Amennyiben a tagállamok a kölcsön odaítélésekor hatályos bizottsági közleményben megállapított módszert alkalmazzák a referencia-kamatláb és a leszámítolási kamatláb megállapításához, és teljesítik a szóban forgó közleményben meghatározott feltételeket, a kamat elvileg nem tartalmaz állami támogatást.

⁽²⁰⁾ A mellékletben felsorolt díjak az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a kezességvállalás formájában nyújtott állami támogatásra való alkalmazásáról szóló bizottsági közleményben (HL C 155., 2008.6.20.) meghatározott mentesülési díjaknak a biztosítékok különböző szintje alapján történő további finomításával alakultak ki. Ezek a díjak referencia-értékként is használhatók annak megállapításához, hogy mekkora összeegyeztethető támogatási elemet tartalmaznak a jelen keretrendszer 4.2. pontjának hatálya alá tartozó kezességvállalási intézkedések.

A mentesülési díjakat a referencia-kamatláb és a leszámítolási kamatláb megállapítási módjának módosításáról szóló bizottsági közleményben (HL C 14., 2008.1.19., 6. o.) meghatározott kamatfelárok alapján határozták meg, amelyeket 20 bázisponttal csökkentettek (lásd az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a kezességvállalás formájában nyújtott állami támogatásra való alkalmazásáról szóló bizottsági közlemény 11. lábjegyzetét). Ugyanakkor az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a kezességvállalás formájában nyújtott állami támogatásra való alkalmazásáról szóló bizottsági közleményben (HL C 155., 2008.6.20.) meghatározott mentesülési díj minden egyes hitelminősítési kategória esetén továbbra is az adott kategória felső díjhatára maradt. A biztosítékok különböző szintjeinek meghatározását lásd a referencia-kamatláb és a leszámítolási kamatláb megállapítási módjának módosításáról szóló bizottsági közlemény (HL C 14., 2008.1.19., 6. o.) 3. oldalának 2. lábjegyzetében.

⁽²¹⁾ Például az általános csoportmentességi rendelet vagy az 1628/2006/EK rendelet vagy az 1857/2006/EK rendelet, amennyiben a jóváhagyott módszer kifejezetten kitér a szóban forgó kezességvállalási típusokra és az azokhoz tartozó tranzakciókra.

⁽²²⁾ Lásd a 17. lábjegyzetet.

⁽²³⁾ HL C 14., 2008.1.19., 6. o.

4.4.2. Új intézkedés

A jelenlegi piaci körülmények között előfordulhat, hogy a vállalkozásoknak nehézséget okoz a finanszírozási lehetőségek megtalálása. Ezért a Bizottság elfogadhatónak fogja tartani, hogy a tagállamok állami vagy magánforrásból kölcsönt nyújtsanak, amennyiben annak kamatlába egyenlő legalább a központi bank napi kamatával, plusz a 2007. január 1-je és 2008. június 30. közötti időszakra vonatkozó egyéves átlagos bankközi kamat és a központi bank átlagos napi kamatának különbségével egyenlő díjjal, plusz a referencia-kamatláb és a leszámítolási kamatláb megállapítási módjának módosításáról szóló bizottsági közleményben meghatározott kedvezményezett kockázati profilnak megfelelő hitelkockázati díjjal.

A Bizottság ideiglenesen úgy tekinti, hogy a fenti kamatláb, illetve a referencia-kamatláb és a leszámítolási kamatláb megállapítási módjának módosításáról szóló bizottsági közleményben meghatározott referencia-kamatláb különbségeként jelentkező támogatási elem a 87. cikk (3) bekezdésének b) pontja alapján összeegyeztethető a Szerződéssel a következő feltételek teljesülése esetén:

- a) ez a módszer a 2010. december 31-éig kötött szerződésekre alkalmazandó. A módszer tetszőleges futamidejű kölcsönre alkalmazható. A kamatlábak csökkentését a 2012. december 31. előtt eszközölt kamatkifizetések esetében lehet alkalmazni⁽²⁴⁾. A fenti időpont utáni kölcsönök esetében legalább a referencia-kamatláb és a leszámítolási kamatláb megállapításáról szóló bizottsági közleményben meghatározott kamatlábbal egyenlő kamatlábat kell alkalmazni;
- b) a támogatást azoknak a vállalkozások nyújtják, amelyek 2008. július 1-jén nem voltak nehéz helyzetben⁽²⁵⁾; a támogatás nyújtható azoknak a vállalkozásoknak, amelyek a fenti időpont után, a globális pénzügyi és gazdasági válság következtében kerültek nehéz helyzetbe, de előzőleg nem voltak nehéz helyzetben.

4.5. Környezetbarát termékek előállításához nyújtott támogatás

4.5.1. A jelenlegi keret

A referencia-kamatláb és a leszámítolási kamatláb megállapítási módjának módosításáról szóló bizottsági közlemény⁽²⁶⁾ az egyéves bankközi kínálati kamatláb (IBOR) alapján határozza meg a referencia-kamatláb megállapításának módját, amelyet a vállalkozás hitelképességétől és a felajánlott biztosítékoktól függően 60–1 000 bázisponttal növelnek meg. A Bizottság a referencia-kamatláb és a leszámítolási kamatláb megállapításának módját a fennálló piaci feltételek függvényében módosíthatja. Amennyiben a tagállamok a kölcsön odaítélésekor hatályos bizottsági közleményben megállapított módszert alkalmazzák a referencia-kamatláb és a leszámítolási kamatláb megállapításához, és teljesítik a szóban forgó közleményben meghatározott feltételeket, a kamat elvileg nem tartalmaz állami támogatást.

4.5.2. Új intézkedés

A jelenlegi pénzügyi válság következtében a vállalkozások a környezetbarátabb termékek előállítása tekintetében is nehezebben juthatnak finanszírozási lehetőséghez. A kezességvállalás formájában nyújtott támogatás nem feltétlenül elegendő olyan költséges projektek finanszírozásához, amelyek célja a környezetvédelem erősítése azáltal, hogy a később bevezetésre kerülő normákhoz korábban igazodnak, vagy azokon túllépnek.

A Bizottság úgy ítéli meg, hogy a környezetvédelmi célkitűzések megvalósítását a pénzügyi válság idején is kiemelten kell kezelni. A fokozottan környezetbarát – például energiahatékony – termékek előállítása a Közösség érdekében áll, és e célkitűzés megvalósulását nem akadályozhatja meg a pénzügyi válság sem.

Ezért a „zöld” termékek előállítását támogatott kölcsönök formájában nyújtott további intézkedésekkel lehetne ösztönözni. Ugyanakkor mivel a támogatott kölcsönök súlyosan torzíthatják a versenyt, alkalmazásukat szigorúan korlátozni kell bizonyos helyzetekre és célzott beruházásokra.

⁽²⁴⁾ Az e lehetőséggel élni kívánó tagállamoknak közölniük kell a világhálón az általuk alkalmazott napi kamatlábat, és a Bizottság rendelkezésére kell azt bocsátaniuk.

⁽²⁵⁾ Lásd a 17. lábjegyzetet.

⁽²⁶⁾ HL C 14., 2008.1.19., 6. o.

A Bizottság úgy ítéli meg, hogy korlátozott időre a tagállamoknak lehetőséget kell biztosítani arra, hogy kamatlábcsökkenés formájában támogatást nyújtsanak.

A Bizottság a beruházási kölcsönre nyújtott kamattámogatást abban az esetben tekinti a 87. cikk (3) bekezdésének b) pontja alapján a közös piaccal összeegyeztethetőnek, ha az megfelel a következő feltételeknek:

- a) a támogatás olyan beruházási kölcsönökre irányul, amelyek a környezetvédelmet jelentős mértékben javító új termékek előállítására irányuló projekteket finanszíroznak;
- b) a támogatás szükséges az új projekt elindításához. Már elindult projektek esetében támogatás akkor nyújtható, ha az új gazdasági helyzet következtében a projekt folytatásához szükségessé válik;
- c) a támogatás csak olyan termékek előállítására irányuló projektekre nyújtható, amelyek a környezetvédelem szintjét növelő, még nem hatályos későbbi közösségi normákhoz ⁽²⁷⁾ való korai alkalmazkodásra vagy az azokon való túllépésre irányulnak;
- d) a későbbi közösségi környezetvédelmi normákhoz alkalmazkodó vagy azokon túllépő termékek esetében a beruházásnak legkésőbb 2010. december 31-én elkezdődik azzal a célkitűzéssel, hogy a termék a norma hatálybalépése előtt legalább két évvel a piacra kerül;
- e) a kölcsönök a tárgyi eszközökbe és az immateriális javakba eszközölt beruházásokat is fedezhetik ⁽²⁸⁾, de ez alól kivételt képeznek az olyan beruházásokra nyújtott kölcsönök, amelyek olyan termékpiacokon irányulnak több mint 3 %-os termelési kapacitásbővítésre ⁽²⁹⁾, amelyeken az EGT-piaci látható fogyasztás átlagos éves növekedési rátája értéke adatokban kifejezve a beruházás kezdetét megelőző öt évben alacsonyabb volt, mint ugyanazon öt éves időszakban számítva az Európai Gazdasági Térség GDP-jének éves növekedési rátája;
- f) a kölcsönt legkésőbb 2010. december 31-ig ítélik oda;
- g) a támogatás mértékének megállapításakor a kedvezményezettre vonatkozó, a közlemény 4.4.2. pontjában foglalt módszer alapján meghatározott egyedi kamatlábból kell kiindulni; E módszer alapján a vállalkozás által fizetendő kamatot a következőképpen csökkenthetik:
 - nagyvállalatok esetében 25 %,
 - kkv-k esetében 50 %.
- h) a kamattámogatás a kölcsön odaítélésétől számítva legfeljebb két éven keresztül alkalmazható;
- i) a kamatlábcsökkenést az állam vagy állami pénzügyi intézmények által nyújtott kölcsönökre, valamint magán pénzügyi intézmények által nyújtott kölcsönökre lehet alkalmazni. Biztosítani kell az állami és magán intézmények közötti megkülönböztetésmentességet;
- j) a támogatást azoknak a vállalkozások nyújtják, amelyek 2008. július 1-jén nem voltak nehéz helyzetben ⁽³⁰⁾; a támogatás nyújtható azoknak a vállalkozásoknak, amelyek a fenti időpont után, a globális pénzügyi és gazdasági válság következtében kerültek nehéz helyzetbe, de előzőleg nem voltak nehéz helyzetben;
- k) a tagállamoknak biztosítani kell, hogy a támogatást sem közvetlenül, sem közvetve nem folyósítják pénzügyi intézeteknek.

⁽²⁷⁾ A későbbi közösségi norma olyan már elfogadott, de még nem hatályos kötelező közösségi normát jelent, amely meghatározza a Közösség területén értékesített termékek esetében a környezetvédelmi szempontból elérendő szinteket.

⁽²⁸⁾ A környezetvédelem állami támogatásáról szóló iránymutatás 70. pontjában szereplő meghatározás szerint.

⁽²⁹⁾ Ennek meghatározását lásd a 2007–2013 közötti időszakra vonatkozó nemzeti regionális támogatásokról szóló iránymutatás 69. pontjában.

⁽³⁰⁾ Lásd a 17. lábjegyzetet.

4.6. Kockázati tőke-intézkedések

4.6.1. A jelenlegi keret

A kis- és középvállalkozásokba történő kockázati tőke-befektetések előmozdítását célzó állami támogatásokról szóló közösségi iránymutatás meghatározza, hogy a Szerződés 87. cikkének (3) bekezdésével összhangban mely feltételek teljesülésekor tekinthető a közös piaccal összeegyeztethetőnek a kockázati tőke-befektetéseket előmozdító állami támogatás.

A kis- és középvállalkozásokba történő kockázati tőke-befektetések előmozdítását célzó állami támogatásokról szóló közösségi iránymutatás alkalmazása során nyert tapasztalatok alapján a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a Közösségben nincs általános kockázati tőke-piaci hiányosság. A Bizottság azonban elfogadja, hogy a kockázati tőke-kínálat és -kereslet tökéletes párosításából adódóan a vállalkozások egyes fejlődési szakaszaiban tett befektetések bizonyos fajtái hiányoznak a piacról, ezt pedig saját tőkehiánynak nevezhetjük.

Az említett iránymutatás 4.3. pontja kimondja, hogy a megcélzott kkv-nként egy-egy 12 hónapos időszak során 1,5 millió EUR-t meg nem haladó finanszírozási összegek esetében bizonyos körülmények között piaci hiányosság léphet fel, és nincs szükség arra, hogy a tagállamok ezt demonstrálják.

Ugyanezen iránymutatás 5.1. pontjának a) alpontja a következőképpen rendelkezik: „A Bizottság tudatában van a kockázati tőke-piac állandó hullámzásának, és az idővel bekövetkező saját tőkehiánynak, valamint annak, hogy a vállalkozások – méretük, üzleti fejlődési életszakaszuk és gazdasági ágazatuk függvényében – különböző mértékig vannak kitéve a piaci hiányosságok hatásainak. A Bizottság ezért kész megfontolni az évenkénti és vállalkozásonkénti 1,5 millió euró küszöböt meghaladó befektetési részeségeket nyújtó kockázati tőke-befektetéssel kapcsolatos intézkedéseket a közös piaccal összeegyeztethetőnek minősíteni, feltéve, hogy bemutatják a piaci hiányosság szükséges bizonyítékait.”

4.6.2. Az érvényes szabályok átmeneti kiigazítása

A pénzügyi piaci zavar a rendelkezésre álló kockázati tőke-keret szűkülése miatt kedvezőtlenül hatott a korai növekedési szakaszban lévő kkv-k kockázati tőke-piacára. Mivel a kockázati tőke jelenleg fokozottan kockázatos befektetésként él a köztudatban, és az esetlegesen alacsonyabb hozamelvárások is bizonytalanságot teremtenek, a befektetők jelenleg inkább az olyan biztosabb eszközök felé fordulnak, amelyek kockázatait a kockázati tőke-befektetéseknél könnyebb felmérni. A kockázati tőke-befektetések ezenkívül nem is mobilizálhatók, ami további elrettentő tényezőnek bizonyult. Bebizonyosodott, hogy a jelenlegi piaci körülmények között a korlátozott likviditás csak növeli a kkv-kat sújtó saját tőkehiányt. Ezért a Bizottság úgy véli, helyes ideiglenesen felemelni a kockázati tőke-beruházásokra vonatkozó mentesülési küszöböket annak érdekében, hogy orvosolják a megnövekedett saját tőkehiányt, és a nem támogatott térségekben működő kkv-kat megcélzó intézkedések esetében is ideiglenesen 30 %-ra csökkenteni a magánbefektetők minimális részvételét.

Ennek megfelelően a Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján a kis- és középvállalkozásokba történő kockázati tőke-befektetések előmozdítását célzó állami támogatásokról szóló közösségi iránymutatásban szereplő bizonyos korlátok átmenetileg, 2010. december 31-ig a következőképpen kerülnek kiigazításra:

- a) a 4.3.1. pont tekintetében: egy-egy 12 hónapos időszak során a finanszírozás legmagasabb megengedett összege megcélzott kkv-nként 1,5 millió EUR-ról 2,5 millió EUR-ra emelkedik;
- b) a 4.3.4. pont tekintetében: a finanszírozás legalább 30 %-át magánbefektetőknek kell állniuk mind a támogatott, mind a nem támogatott térségekben;
- c) az iránymutatásban írt egyéb feltételeket továbbra is alkalmazni kell;
- d) az iránymutatás eme átmeneti kiigazítása nem alkalmazandó az általános csoportmentességi rendelet hatálya alá tartozó, kockázati tőke-befektetéssel kapcsolatos intézkedések;
- e) a tagállamok a már jóváhagyott programokat az iránymutatás átmeneti kiigazításának érvényre juttatása végett módosíthatják.

4.7. Támogatáshalmaz

Az e közleményben megállapított támogatási határok attól függetlenül alkalmazásra kerülnek, hogy a támogatott projektnek nyújtott támogatást teljes mértékben állami forrásokból finanszírozzák, vagy részben a Közösség finanszírozza.

Az e közleményben írt ideiglenes támogatási intézkedések ugyanazon támogatható költség tekintetében nem halmazhatók a *de minimis* rendelet hatálya alá tartozó támogatással. Amennyiben a vállalkozás ezen ideiglenes keret hatálybalépése előtt *de minimis* támogatásban részesült, az ezen közlemény 4.2. pontja szerinti intézkedések keretében nyújtott támogatás és a *de minimis* támogatás összege 2008. január 1. és 2010. december 31. között nem haladhatja meg az 500 000 eurót. A 4.3., 4.4., 4.5. vagy 4.6. pont alapján ugyanezen célra korábban odaítélt, összeegyeztethető támogatás összegét csökkenteni kell a 2008. január 1. után odaítélt *de minimis* támogatással.

Az ideiglenes támogatási intézkedések halmazhatók viszont más összeegyeztethető támogatással vagy más formában nyújtott közösségi finanszírozással, amennyiben betartják a vonatkozó iránymutatásban vagy a csoportmentességi rendeletben feltüntetett maximális támogatási intenzitást.

5. EGYSZERŰSÍTŐ INTÉZKEDÉSEK

5.1. Rövid lejáratú exporthitel-biztosítás

Az EK-Szerződés 93. cikkének (1) bekezdése értelmében a Szerződés 92. és 93. cikkének a rövid lejáratú exporthitel-biztosításra történő alkalmazásáról szóló, a tagállamokhoz címzett bizottsági közlemény⁽³¹⁾ kimondja, hogy a piacképes kockázatok nem fedezhetők a tagállamok által támogatott exporthitel-biztosítással. A piacképes kockázatok az említett közlemény mellékletében felsorolt országokban székhellyel rendelkező állami és nem állami adósokhoz kapcsolódó olyan kereskedelmi és politikai kockázatok, amelyek kockázati időszaka legfeljebb két év. A tagállamokban és a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) további nyolc tagállamában székhellyel rendelkező adósokhoz kapcsolódó kockázatokat a Bizottság piacképesnek tekinti.

A Bizottság úgy véli, hogy a jelenlegi pénzügyi válságból következően nem minden tagállamban áll fenn biztosítási és viszontbiztosítási kapacitáshiány, de nem zárható ki, hogy bizonyos országokban időlegesen nincs fedezet a piacképes kockázatokra.

Az előbb említett közlemény 4.4. pontja szerint: „Ilyen körülmények között ezeket az időlegesen nem piacképes kockázatokat biztosíthatja valamely állami vagy államilag támogatott exporthitel-biztosító az állam számlájára vagy kezességvállalása mellett. A biztosítónak, amennyire csak lehetséges, az ilyen kockázatokra vonatkozó díjait a magántulajdonú exporthitel-biztosítók által a szóban forgó kockázattípus esetén felszámított díjhoz kell igazítania.

Ha valamely tagállam a védzáradékkal kíván élni, tervezett döntését haladéktalanul be kell jelentenie a Bizottságnak. A bejelentésnek olyan piaci jelentést kell tartalmaznia, amely kimutatja, hogy a magánbiztosítási piacon nem áll rendelkezésre fedezet a kockázatra, és ezt két nagy, közzismert, magántulajdonú nemzetközi exporthitel-biztosító, illetve egy hazai hitelbiztosító alátámasztja, ily módon indokolva a védzáradék alkalmazását. A bejelentésnek ezen túlmenően tartalmaznia kell azoknak a feltételeknek a leírását, amelyeket az állami vagy államilag támogatott exporthitel-biztosító alkalmazni kíván az ilyen kockázatok tekintetében.

A bejelentés átvételétől számított két hónapon belül a Bizottság megvizsgálja, hogy a védzáradék alkalmazása megfelelő-e a fent említett feltételeknek, és összeegyeztethető-e a Szerződéssel.

Ha a Bizottság arra az álláspontra jut, hogy a védzáradék alkalmazásának feltételei teljesültek, az összeegyeztethetőséget kimondó határozata a határozat keltétől számított két évre korlátozódik, feltéve, hogy ebben az időszakban a védzáradék alkalmazását indokoló piaci feltételek nem változnak meg.

Ezen túlmenően a Bizottság, a többi tagállammal konzultálva, felülvizsgálhatja a védzáradék alkalmazásának feltételeit; továbbá dönthet annak megszüntetése vagy más, megfelelő rendszerrel való helyettesítése mellett.”

⁽³¹⁾ HL C 281., 1997.9.17., 4. o.

Ezek a nagyvállalatokra és kkv-kre egyaránt alkalmazandó rendelkezések, a jelenlegi gazdasági helyzetben megfelelő eszközök, amennyiben a tagállamok úgy vélik, hogy bizonyos piacképes hitelkockázatok és/vagy a kockázatvédelem bizonyos vevői esetén a magánbiztosítási piacon nem áll rendelkezésre megfelelő fedezet.

A tagállamokkal kapcsolatos eljárások felgyorsítása érdekében a Bizottság engedélyezi, hogy 2010. december 31-ig a tagállamok a piac hiányát a magánbiztosítási piacon az adott kockázatra vonatkozó fedezet hiányát igazoló megfelelő bizonyítékkal bizonyíthassák. A Bizottság mindenképpen indokoltnak tekinti a védzáradék alkalmazását a következő esetekben:

- egy jól ismert, nemzetközi magántulajdonú exporthitel-biztosító és egy országos hitelbiztosító igazolással bizonyítja, hogy a fedezet nem áll rendelkezésre, vagy
- a tagállam legalább négy elismert exportőre igazolással bizonyítja, hogy meghatározott műveletek esetében a biztosítók megtagadták a biztosítást.

A Bizottság az érintett tagállamokkal szorosan együttműködve biztosítja, hogy a védzáradék alkalmazása tekintetében gyors határozathozatalra kerüljön sor.

5.2. Az eljárások egyszerűsítése

Az e közleményben említett állami támogatásokat be kell jelenteni a Bizottságnak. Az e közleményben ismertetett érdemi intézkedéseken kívül a Bizottság elkötelezett aziránt, hogy biztosítsa a jelenlegi válságot orvosló, e közleménnyel összhangban álló támogatási intézkedések gyors engedélyezését is, feltéve, hogy az érintett tagállamok szoros együttműködést és teljes körű felvilágosítást biztosítanak.

E kötelezettségvállalás kiegészíti majd azt a megkezdett folyamatot, amelynek keretében a Bizottság jelenleg számos javításon dolgozik az állami támogatásokkal kapcsolatos általános eljárásainak tekintetében; ezek lehetővé teszik majd a tagállamokkal való szoros együttműködésben történő, gyorsabb és hatékonyabb határozathozatalt. Az általános egyszerűsítési csomagnak tartalmaznia kell a Bizottság és a tagállamok arra vonatkozó kötelezettségvállalását, hogy az állami támogatási vizsgálat minden egyes lépésére karcsúsított és kiszámítható eljárásokat alkalmaznak, a csomag lehetővé teszi továbbá a legegységesebb ügyek gyorsított jóváhagyását.

6. FELÜGYELET ÉS JELENTÉSTÉTEL

Az EK-Szerződés 93. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 1999. március 22-i 659/1999/EK tanácsi rendelet ⁽³²⁾ és az EK-Szerződés 93. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló 659/1999/EK tanácsi rendelet végrehajtásáról szóló, 2004. április 21-i 794/2004/EK bizottsági rendelet ⁽³³⁾ éves jelentések benyújtását írják elő a tagállamoknak.

A tagállamoknak 2009. július 31-ig be kell nyújtaniuk a Bizottságnak a jelen közlemény alapján életbe léptetett programok listáját.

A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a jelen közleményben írt támogatásokra vonatkozó részletes nyilvántartásokat megőrzik. A nyilvántartásokat, amelyek a feltételek betartásának megállapításához szükséges valamennyi információt tartalmaznak, 10 évig kell megőrizni, és kérésre be kell mutatni a Bizottságnak. A tagállamoknak különösen be kell szerezniük az arra vonatkozó információkat, hogy a 4.2., a 4.3., a 4.4. és a 4.5. pontban írt intézkedés esetében a támogatások kedvezményezettjei 2008. július 1-jén nem voltak nehéz helyzetben lévő vállalkozások.

Ezenkívül a tagállamoknak 2009. október 31-ig jelentést kell benyújtaniuk a Bizottság részére az ezen közlemény alapján hozott intézkedésekről. A tagállamoknak 2009. október 31-ig közölniük kell különösen azokat az elemeket, amelyek alátámasztják, hogy a Bizottságnak 2009. december 31. után is fenn kell tartania az e közleményben írt intézkedéseket, valamint részletes információkat kell közölniük a támogatott kölcsönök környezetvédelmi előnyeiről. Ezeket az információkat a tagállamoknak – mindaddig, amíg a jelen közleményt alkalmazni kell – minden év októberének 31-éig el kell küldeniük a következő évre vonatkozóan.

⁽³²⁾ HL L 83., 1999.3.27., 1. o.

⁽³³⁾ HL L 140., 2004.4.30., 1. o.

A Bizottság a támogatásnyújtást illetően további információkat kérhet annak ellenőrzésére, hogy betartották-e a támogatási intézkedést jóváhagyó bizottsági határozat feltételeit.

7. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

A Bizottság ezt a közleményt 2008. december 17-től alkalmazza; a közlemény tartalmáról e napon született elvi megállapodás, tekintettel a pénzügyi és gazdasági helyzetre, amely azonnali cselekvést igényelt. A közlemény létét a banki válsághoz kapcsolódó, jelenlegi kivételes és átmeneti finanszírozási problémák indokolják; a közlemény 2010. december 31-től nem alkalmazható. A tagállamokkal való tanácskozás után a Bizottság e határnap előtt – fontos versenypolitikai vagy gazdasági megfontolásokra hivatkozva – felülvizsgálhatja a közleményt. Amennyiben ez segítséget jelenthet, a Bizottság gondoskodhat bizonyos kérdésekkel kapcsolatos álláspontjának további tisztázásáról.

A Bizottság az ebben a közleményben foglalt rendelkezéseket alkalmazza minden olyan, bejelentett kockázatot-ke-befektetéssel kapcsolatos intézkedésnél, amelyről 2008. december 17-ét követően döntést kell hoznia, akkor is, ha az intézkedést e nap előtt jelentették be.

A jogszerűtlen állami támogatás értékelésénél alkalmazható szabályok megállapításáról szóló bizottsági közleménnyel ⁽³⁴⁾ összhangban, a Bizottság a következőket alkalmazza a be nem jelentett állami támogatás esetén:

- a) amennyiben a támogatást 2008. december 17. után ítélték oda, ezt a közleményt;
- b) minden más esetben a támogatás nyújtásakor éppen hatályos iránymutatást.

A Bizottság az érintett tagállamokkal szorosan együttműködve biztosítja, hogy az e közleményben említett intézkedések hiánytalan bejelentését követően gyors határozathozatalra kerüljön sor. A tagállamoknak tájékoztatniuk kell a Bizottságot szándékaikról, és a lehető leghamarabb és legátfogóbban be kell jelenteniük az ilyen intézkedések hozatalára irányuló terveiket.

A Bizottság emlékeztet arra, hogy az eljárások bármilyen javítása teljességgel függ az érthető és hiánytalan bejelentés benyújtásától.

⁽³⁴⁾ HL C 119., 2002.5.22., 22. o.

MELLÉKLET

Az ideiglenes keretrendszer szerinti mentesülések (bázispontok) (*)

Hitelminősítés (Standard & Poor's)	Biztosítékok szintje		
	Magas	Normál	Alacsony
AAA	40	40	40
AA+ AA AA-	40	40	40
A+ A A-	40	55	55
BBB+ BBB BBB-	55	80	80
BB+ BB	80	200	200
BB- B+	200	380	380
B B-	200	380	630
CCC vagy ennél alacsonyabb	380	630	980

(*) Azon hitelfelvevők esetében, akik nem rendelkeznek hitelfelvevői múlttal vagy mérlegszemléletű megközelítésen alapuló hitelminősítéssel, mint például bizonyos meghatározott célra létrehozott vállalkozások vagy új vállalkozások, a tagállamok az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a kezességvállalás formájában nyújtott állami támogatásra való alkalmazásáról szóló bizottsági közleményben (HL C 155., 2008.6.20.) meghatározott 3,8 %-os mentesülési díjat legfeljebb 15 %-kal (kkv-knál 25 %-kal) csökkenthetik. A díj azonban semmiképpen nem lehet alacsonyabb annál, amit az anyacég(ek) esetében alkalmaznának.